

HISPANA ESPERANTO

Ilustrita ĉiumonata gazeto, por la propagando de esperanto kaj diskonigo de la Historio, Arto, Literaturo, folkloro kaj naturaj belaĵoj, de nia lando.—Redakcio: Glorieta de Bilbao, 5.
Julio Mangada Rosenörn.—MADRID

II^a
JARO

NUM. I kaj II.—JANUARO-FEBRUARO 1929

II^a
JARO

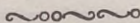
ASTURIAS

Fama kaj belega ponto de Cangas de Onís,

AL LA HISPANA ESPERANTISTARO

Ĉi tiu numero certe surprizos vin; per ĝi ni sciigas al vi, ke Hispana-Esperanto duobligos, kaj komplezas ĉiujn samideanojn, ĉar multaj deziras hispan-esperantan tekston. Ĉi tiu estos eĉ instrua, kiel vi povas rimarki, kaj iros la antaŭan vojon sen deflankiĝo ia, kun la espero, ke la intereso de la samideanaro fariĝos pli kaj pli granda por ankoraŭ plinombrigi la paĝojn. Jen nova sukceso de nia Hispana Esperanto-Asocio, kiu povis okazi dank'al interkonsento absoluta inter nia samideano S-ro Julián García Aguirre kaj mi: li prenas sur sin la taskon eldoni ĝin, mi tutan alian laboron. Ni, ambaŭ, deziras al ĉiuj hispanaj samideanoj ardon por fortigi pli kaj pli H. E. A.n kaj al ili kune kun la cetero de la tutmonda Esperantistaro feliĉan novjaron.

Julio Mangada Rosenörn.

Pri Asturias

(LANDO EN KIU OKAZOS NIA VIII^a KONGRESO)

Oni povas aserti, ke iuj el kutimoj kaj festoj de ĉi tiu regiono devenas de tre antikva epoko, de la tempo kiam la Grekoj, irante supren laŭlonge la rivero Ebro, alvenis al Vaska, Kantabria, Asturia kaj Galicia regionoj, kaj sin loĝigis en tiuj regionoj. De la Grekoj la indiĝenoj akiris tiujn kutimojn kaj festojn, el kiuj, laŭ verkisto, «ankoraŭ restadas la lirikaj versaĵoj pri la edziĝfestoj kaj la funebraj plendoj en iuj valoj same, kiel dum la tempo de Estrabon, kaj kiel en Grekujo nuntempe». Asturias same, kiel la najbaraj regionoj, estis tute sendependa ĝis la tempo de Aŭgusto, sed neniam la indiĝenoj submetiĝis absolute al la Romanoj, kaj ĉiam obstine kontraŭstaris ĉion, kio devenis de la tirana konkirinto kaj kio povis modifi la indiĝenajn, leĝojn, tradiciojn, ritojn kaj praktikojn; sed, super ĉio, restis

tute fremdaj je la influo de la konkirintoj la indiĝenoj loĝantaj ĉe la montaroj, tiamaniere, ke romanaj verkistoj, eĉ de la tria jarcento, post du jarcentoj de roma regado, rimarkis leĝojn, kutimojn, tradiciojn, k. t. p. tute purajn transdonitajn de generacio al generacio spite de la diversaj konkirintoj, de la lingvo-modifoj, de la kredoj, de ĉiaj ŝanĝoj, el kiuj ankoraŭ granda parto atingis nian tempon.

La simplaj kaj malmultaj primitivaj religiaj, politikaj kaj socialaj leĝoj, estis laŭ versaĵoj, laŭ kantoj, kiujn tradicie oni konservis de buŝo en buŝon, kaj kiujn oni rememoris kaj sankciis kantante, precipe dum la religiaj kultoj, ĉe la plenluna lumo; tial supozinde estas, ke ankaŭ oni utiligis la versaĵojn, kantojn, por aliaj vivopraktikoj ĉu individuaj ĉu kolektivaj. Konstanta himno de la indiĝenoj estis ilia fieraj kaj kontraŭstarebla amo al sendependado, kaj kantante ili mortis dum la batalo, meritante de la Romanoj juĝon, per kiu ĉi tiuj difinas neeblecon pri io, dlrante: «tio estas tiel neebla, kiel atingi, ke asturia batalanto montru la dorsan al la malamiko»: ili preferis morti antaŭ ol forkuri aŭ fariĝi sklavoj. Same supozinde estas, ke la indiĝenoj festis popolajn, gentajn, tribajn eĉ familiajn, okazantaĵojn per kantoj; ke ili esprimis same la ĝojon pro alveno de la printempo; la ĝentilecon. la amon...

Greka kaj romanaj verkistoj priskribis, post la kantabraj militoj; pri la ĝenerala vivmaniero de la indiĝenoj de ĉi tiu regiono, super ĉio pri iliaj militkutimoj kaj aliaj partikularaj kutimoj, ankaŭ pri similecoj kun la keltaj. Tute same sin kondukis la indiĝenoj rilate Suevojn, Gotojn kaj Arabojn. Sed laŭ la preciza evoluo natura de la popolaj kutimoj, kaŭze de la pasado de la tempo, kun la naturaj ŝanĝoj en la religio, lingvo, politika stato, k. c.; kio malnova kaj tradicia estas tio. kio, pli-malpli transformita, alvenis al ni, kaj kio estas tio fremda akceptita kaj adaptita al la vivmaniero, al la estmaniero kaj al la sentmaniero, de la indiĝenoj? Ni konformiĝu ne respondante, ĉar ni ne povas enprofundiĝi en la temon; sed nin kontentigas la jeno: ĉi tiu malgranda regiono, ju malpli granda, des pli riĉa de kantoj, *pli ol kvincent melodiojn ĝi posedas*; kaj tial ke la popolkantoj spegulas la animon de landoj, jen, do, la grandanima regioneto, kiu atendas nin sindoneme, kaj akceptos nin plensente frate dum nia VIII^a Kongreso por enedenigi nin dum ok

tagoj. Aliĝu al la VIII^a Kongreso kiel ebje plej rapide ¡Varbu multenombrajn esperantistojn kaj neesperantistojn por nia VII^a!

Julio Mangada Rosenörn.

PRI TUTMONDA ORGANIZO DE LA ESPERANTISTARO

De antaŭ multe, pro spertado ĉe universala asocio, kiu, pro tro enradikigita fanatika tradicia naciemo ne daŭrigis sian grandan efikan homaman celon tiel sukcese, kiel ĝis la momento firmigi en ĉiuj nacioj la konkirojn, kiuj karakterizis la Modernan Epokon de la Franca Revolucio en niajn tagojn, mi ĉiam pensadis ke la vera Esperantujo postulas forigi tian tradician naciemon, kaj tial en Praha, kiam mi parolis oficiale en la malferma kunsido de la Kongreso same, kiel kiam diversefoje mi parolis dum kunvenoj de U. E. A. en tiu imitinda Kongreso, mi esprimis, ke vera organizo estos des pli forta ju pli simpla; ke individuo, nacia aŭ landa aro el individuoj aŭtonoma, kaj aro el naciaj aŭ landaj rondoj, estas la vera forta kaj firma tutmonda esperanto respubliko aŭ Esperantujo. Konstante mi celis kaj laboris tiun organizon, kaj ĉe mi, en Hispanujo, konstante mi agadis por starigi la tutlandan rondon kiu firme naskiĝis en Cordoba je 1925, kiu ekpaŝis en Madrido, je 1926. kaj kiu mirinde autaueniris de post tiu Kongreso lasta en la ĵusan de Sevilla. Jam antaŭe. dum la I^a Kongreso en Barcelono kaj II^a en Zaragozo same mi parolis, al la III^a kaj IV^a en Valencia kaj Bilbao mi prezentis proponojn pri la celo. Ĉiam mi planis sur la transformiĝo de U. E. A., al kiu antaŭ kelkaj jaroj mi proponis starigon de membra kotizo 2,50 peseta kun rajto nur por la karneto kaj servoj, kaj kiun U. E. A. «*akceptus se mi estus certiginta 500 tiajn membrojn*» U. E. A. ne komprenis la aferon, ne konsciis, ke ĝi ne perdus, ĉar neniu membro aŭ eksmembro povas fariĝi *tia membro*; ke ĝi ĉiam gajnus eĉ fiksante prezon al la Jarlibro kaj al servokuponoj specialaj al *tiaj membroj*; kiuj iom post iom fariĝus plenrajtaj membroj.

Nuntempe, jam de du jaroj (Kongresoj de Danzig kaj de Antverpeno) montriĝadas sopiro al plej vera Esperantujo ol nuntempa, al pli demokrata stato de la tutmonda esperanto — movado, ol la nuntempa, kiu estas tutplena absurdaĵo. Sed la ĝenerala sopiro ne estas detruema, sed aliformigema; la ĝenerala sopiro estas al la starigo de plej simpla organizo sur la bazo de U. E. A. en kiu ĉiuj esperantistoj estu membroj de la tutmonda esperanto — ŝtato per pago de kiel eble plej malalta kotizo egala por ĉiuj landoj. Mi multe aŭdis, mi multe parolis, pri ĉi tiu afero; multe mi faris, kaj gvidate de la celo, kiam la VII^a Kongreso Hispana de esperanto decidis sian literaturan Konkurson, kaj oni min instigis por difini la temojn, mi enkalkulis tiun pri la plej simpla tutmonda esperanto organizo kaj sur la februara n-ro de ĉi tiu gazeto, mi aperigis artikolon, instigante partopreni la Konkurson al tiu temo. Je aprilo la Loka Organiza Komitato ricevis la projekton kiu, atingis la unuan premion kies, aŭtoro estas la kompetenta klera kaj sperta samideano de Barcelona, S-ro Jozefo Anglada Prior; jen ĝi, ĉar mi opinias, ke ĝi estas tre grava kaj ke ĝin devas koni la tuta esperantistaro:

PROJEKTO

pri kiel eble plej simpla organizado de la Tutmonda Esperantistaro.

I

Nia organizo estas tio, pri kio oni lastatempe multe plendas kaj kritikis. Estas lokaj esperantistaj grupoj; klarigas sian necescon internaciaj societoj, ligoj, asocioj. Oni starigas devojn al «vera» esperantisto, ke li *devas*: esti ano de U. E. A., esti aktivulo ĉe nacia asocio kaj tria postulo estas aparteno al loka grupo. Sed tion oni volas forgesi, ke esperantisto estas unue homo kiu estas ligita plejparte al unu loko kaj ĝia ĉirkaŭaĵo. Kial devas homo aliĝi al iu societo malproksima de kiu li ricevas profite membrokarton kaj eble iun jarlibron, dume

spirita profito estas nur sento, ke li estas ano de kelkmilana (malproksima) societo, sed societon men li devas nur imagi. Eble tiuj personoj, kiuj estas en malbonaj rilatoj kun siaj proksimuloj efektive sentos necesecon je tio, ke ili estu anoj de granda aro ideala. Estas vere ke multaj uzis bonrezulte servojn de U. E. A. Sed tiuj homoj(kaj okazoj) estas esceptoj inter tuta esperantistaro. Dume rigardante izolajn, lokajn societojn, ni vidas, ke ili estas plejparte malgrandaj kaj ofte mankas al ili eĉ reputacio. Esperantistaj societoj estas ofte rigardataj kiel societoj (ekzemple) antropozofaj aŭ spiritistaj rondoj, kies agado ne disvastiĝas, sed ankaŭ ne elmortas, ĉar kiom da personoj malaperas de iliaj rondoj, tiom da novaj interesiĝuloj troviĝas. Tiel ke efektive estas bezonata ia potenca esperantista komuna organizaĵo. Sed dume oni povas neniamaniere malaperigi nunajn esperantistajn organizaĵojn. La solvo de nia organiza problemo laŭ tiu ĉi projekto estas jena:

Restigante ĉiujn esperantistajn organizaĵojn escepte I. C. K. (K. R.) reorganizi nunan U. E. A. kiel tutmondan esperantistan organizaĵon nomitan en tiu ĉi projekto T. E. O. Sub. T. E. O. estas opiniata plej potenca kaj diversflanka neŭtrala komuna organizaĵo en kiun oni penas varbi ĉiujn esperantistojn, por ke T. E. O. estu kvazaŭ Esperantujo. Dume povus ekzisti nuna formo de U. E. A. kun delegitoj kiel paralela aŭ subaorganizaĵo ĉe T. E. O. por tiaj servoj kaj praktika uzado de la lingvo kiujn ne permesas statuto aŭ reguloj de T. E. O.

Rilate postulo. *enkalkuli en ĝin la naciajn Asociojn kvazaŭ aŭtonomajn elementojn de tutmonda ŝtato*, la afero estas jena. Similan gravecon al naciaj Asocioj havas ĉefsocietoj (en II ĉapitro, p. 3.) en la landoj; dume naciaj Asocioj estas en rekta kontakto kun I. C. K. per K. R.

Rilate profesiajn Asociojn kiel teknikajn fakojn. Teknikaj fakoj ĉi tie estas verŝajne opiniataj kiel por propagando (de la lingvo), statistiko kaj lingvo. Rilate propagando oni kontaktas kun T. E. O. per amikoj de Esperanto (ĉ. III, tipo B.). Rilate lingvajn demandojn rajtas fakuloj uzante membrecon turni sin al lingva oficejo (ĉ. II. punkto 2. c.). Dume oni povas en kluboj (tipo C.) pritrakti teknikajn aferojn. Statistiko de fakuloj rilatas jam al I. C. K.

La sama afero estas kun movadaj asocioj.

Principe ŝanĝita *centra organizado* esta jena: ĉiu nacia asocio, ĉiu profesia kaj ĉiu movada asocio, ĉiu internacia unuiĝo (ekz. T. E. O.) havanta almenaŭ 100 membrojn elektas po ĉiu komencanta 1.000 membroj 1 reprezentanton en K. R., kiu elektas I. C. K.-on.

II

Tutmonda Esperantista Organizaĵo (T. E. O.) Skizo de statuto de T. E. O.

1) La celo de T. E. O. estas :

a) Unuigi esperantistojn (esp-isto = v.la Bulonja deklarcion pri Esp-ismo) en komunan, neŭtralan, sendependan organizaĵon por ebligi al ili plej vastan utiligon de Esperanto kaj doni al ili laŭpove plej vastajn eblojn de perfektigo en la lingvo.

b) Disvastigi la lingvon Esperanto en la tuta mondo.

c) Helpi al la hazarda evoluo de la lingvo.

2) Efektivigante siajn celojn T. E. O. uzas laŭleĝajn, honestajn, lojalajn, rimedojn kaj metodojn. Subpunktoj :

al a. T. E. O. fondas aŭ iniciatas T. E. O.-societojn en ĉiuj ajn lokoj (urboj, vilaĝoj ktp.) de la mondo. T. E. O.-societoj kontaktas kun la centra organizaĵo laŭ la T. E. O.-regulato tiom, kiom permesas la leĝoj de iliaj ŝtatoj. Paralela (pli bone: suborganizaĵo) al T. E. O. estas (nova) U. E. A. (Sub tiu ĉi nomo oni komprenas kreon ĉe T. E. O. de org. similkaraktera kun la nuna U. E. A. aŭ kaj ĝian eventualan kunigon kun U. E. A kompreneble malestigante post tia unuiĝo la superfluaĵojn de la nuna U. E. A.).

al b. Aŭ kontakte kun T. E. O.-societoj, aŭ kontraŭe, aŭ rekte T. E. O. propagande disvastigas Esperanton.

al c. T. E. O. havas ĉe sia centrejo lingvan oficejon, kiu respondas al lingvaj demandoj, laŭ postuloj serĉas al sencoj (en Esperanto ankoraŭ ne uzitaj) novajn vortojn; registras, publikigas novuzitajn vortojn, gramatikaĵojn en la oficiala gazeto de T. E. O.; kritikis ilin ktp. Lingva oficejo uzas helpon de diversaj spertuloj.

Tiu lingva oficejo tute ne nuligos la necesecon de L. K. Ĝi

estos nur konsilanto al lingvo uzantoj. Tro ofte nun okazas, ke senkonsilaj, sentalentaj verkistoj, nespertuloj enkondukas iujn barbaraĵojn aŭ ion, kion oni tute ne bezonas.

3) Ĉiu persono aliĝinta al loka T. E. O.-societoj estas konsiderata ano de (la universala, komuna aŭ centra) T. E. O. (Lokaj) T. E. O.-societoj estas do grupiĝoj de lokaj T. E. O.-anoj.

Signifas: la anoj de T.E.O. kontaktas pere de sia loka societo. Sed ĉar tio povus esti tro komplika, pro tio kontakti kun T. E. O. povas ankaŭ ĉiuj societoj de ŝtato aŭ regiono kune kiel certa unuo, nomita ĉefsocieto (kiel ĉefsocietoj funkcias societoj de T. E. O.-anoj en ĉiu lando laŭ decido de la koncernaj landaj societoj).

4) *La organizo de T. E. O.* estas jena (neparagrafe):

Pri la organizo de la lokaj societoj estas sube dirite (tipoj).

La ĝenerala agado de la tutmonda T. E. O. estas komisiata al Komitato. Ĝi konsistas el 15-25 membroj (laŭ multo de anaro de T. E. O.) diversnaciaj (sed nacio ne estas tro konsiderata, oni ne dividas la lokojn de Komitato inter nacioj, sed elektas la personojn laŭ ilia valoro). Ĝi estas elektata de la T. E. O.-societoj por 3 jaroj; la kandidatojn prezentas la samaj societoj, Ĉiu societo ricevas po 1 voĉo por ĉiu komencanta cento.

La Komitato elektas la Prezidanton, la Vicprez., la Sekretarion, la Vicsekretarion; la Prezidanton de Estraro kaj ĝiajn anojn laŭofice (sekretario, propagandestro, fincestro, statistikestro, estro de lingva oficejo ktp.) Unu anon en Estraron elektas paralela aŭ suba org. U. E. A.

La Komitato fiksas la ĝeneralan agadon de T. E. O. laŭ skribaj voĉdonoj de la T. E. O. societoj kaj laŭ deziresprimoj de la Kongreso. Privoĉdonas la jaran raporton kaj aŭskultas la Revizian Komisionon pri la administrado de la organizaĵa kapitalo. Decidas pri apelacioj kaj pri la aliaj aferoj al ĝi rezervitaj.

Ĉu la Komitato sidas certan tempon ĉe centrejo, ĉu komitatanoj ricevu la salajron tio dependas de la graveco kaj grandeco de ilia laboro, kaj de la financa stato de T. E. O. Ĝi povus labori per enketoj, cirkuleroj, per skribaj voĉdonoj ktp.

Por regule informi la anaron de T. E. O. pri sia agado, por aŭskulti ĝiajn opiniojn, konsilojn, por plifortigi la senton de unueco inter la anaro, la Komitato kunvokas *la Kongreson* (Krome, kvarono da tutmondaj amikoj de Esperanto rajtas pos-

tuli de la Komitato la kunvokon de kongreso, se la tempo de la kongreso ankoraŭ ne estas fiksita. Revizia komisiono trovante tre gravajn aferojn rajtas deziresprimi al Komitato pri kunvoko de Kongreso), kiun rajtas partopreni laŭ sia iniciato ĉiu ano (sen voĉrajto), dume ĉiu societo rajtas sendi oficialan delegitaron kiel siajn reprezentantojn de ĉefsocieto (kune kun alia societoj) kiu (delegitaro) ricevas po 1 voĉo por ĉiu komen-canta cento de sia membraro.

La Estraran konsiston difinas la Komitato. Estraranoj estas la plej altaj oficistoj de T. E. O.

La Estraro gvidas la tutan agadon laŭ la statuto kaj regularoj de la centra T. E. O. Trarigardas aŭ plenumigas proponojn, deziresprimojn, projektojn ricevitaĵojn de societoj, grupoj, izolaj personoj, rilatajn al la Esperanto-movado kaj ĝia organizo. Administras la kapitalon de T. E. O. Prizorgas la aliajn aferojn al ĝi komisiitajn de la Komitato aŭ per la statuto.

Financajn enspezojn ricevas T. E. O. per kotizoj, de siaj entreprenoj, de donacoj (prizorgataj ankaŭ de amikoj de Esperanto) de ebla subvencio de U. E. A.

Rilate la kotizojn: Centra T. E. O. ricevas certan procenton de la kotizo pagita de ano al loka T. E. O. societo.

5) *La revizio* de la agado de T. E. O.:

a) Amikaroj de Esperanto gardas la reputacian flankon de T. E. O. sendante atentojn, plendojn, aŭ al estraro, aŭ al Komitato, aŭ al Revizia Komisiono.

b) Revizia Komisiono (3 anoj) revizias la tutan agadon de la T. E. O.-centro kaj raportas pri ĝi al la Komitato. Pri revizio rilatanta la Komitaton ĝi raportas al Kongreso kaj en oficiala gazeto.

Kvankam fakte la lokaj T. E. O.-societoj estas memstaraj, oni devus postuli de ili, ke ili: akceptu membrojn, statistiku, propagandu, donu al la anoj kunvenejon, diversflankan eblecon praktiki en la lingvo ktp. Konsideri oni devas ĉe tio, ke Esperanto ne estas centro de spirita vivo (gravas ankaŭ la ĉiutaga laboro, la lernejo, la kleriga, profesia, abstinenca societo, teatro, kinejo, religio, familio, literaturo ktp.). Tial oni ne povas postuli de ordinara membro de T. E. O. tutan sindonemon al Esperanto kaj al T. E. O.-societo. Konsiderante, ke la nunan esperantistan societan vivon aranĝas plejparte personoj ne spertaj en gvidado

kaj aranĝado de societa vivo, (T. E. O. povas evitigi taktikajn erarojn (ekz. maljusta postulo je troa aktiveco de membroj, malatento pri la graveco de bona reputacio, nescipovo aranĝi societan vivon interesa ktp.) presante en koncerna gazeto konsilojn tiu-aŭ aliarilate, eldonante specialajn gvidlibrojn aranĝante kursojn por gvidantoj (sekretarioj) ktp Tre grava estas unueco kaj bonaj tradicioj. Ĉar malbonan reputacion donas hazardeco, pro tio estus bone, que T. E. O. havus lokajn societojn similajn unu al alia (unuecajn) nur kun plej necesaj aliigoj pro lokaj kaj naciaj karakteroj kaj cirkonstancoj. Jen ekzemple tri tipoj de T. E. O.-societoj laŭ grandeco ĝis 50 anoj (tipo A), de 50-500 (tipo B) kaj pli al 500 anoj (tipo C).

Daŭrigota.

BELAJ HISPANAJ LOKOJ

La provinco de Cuenca (Kuenka) estas tre riĉa de naturaj belaĵoj sed la malfacilaj komunikiloj longedaŭre izoligas ĝin, pro kio oni kalumniis ĝin; kaj tial, unu el ĝiaj filoj, tre prave kaj genie, diris: «Cuenca: libro por sciuloj kaj moko al nekle-ruloj». Al ĝiaj naturaj belaĵoj oni devas aldoni la artajn, historiajn kaj tradiciajn. Ni parolu pri unu el la paĝoj de tiu admirinda libro:

La grafo de Priego, C. Fernando Carrillo de Mendoza, kiu havis altrangan postenon en la Kortego de Filipo II^a. kun liaj du filoj, partopenis la faman marbatalon de Lepanto, kaj promesinte, se li kaj liaj filoj ne estus suferontaj danĝeron pro tiu entrepreno, fondi monaĥejon por esprimi tiel sian dankon al dia protekto. Same la grafo, kiel la filoj, havis grandan sorton, revenante sen doloro ia al la hejmo, kaj tiu plenumis sian promeson, fondante la monaĥejon Sankta Mikaelo de la Venkoj. Por tio ĉi li elektis pitoreskan, abruptan izolitan lokon proksiman je Priego, kiun oni alnomas Intermonto de Priego en kiu la rivero *Escabas*, honorante sian nomon (*escabas* estanta tempo de la indikativo, dua persono, de la verbo *escabar*, esperante *fosi*), per titana miljararo atingis fosi sian mallarĝan. profundan kaj kruttranĉitan fluejon, inter la montoj kovritaj de pin-arbaroj aŭ prezentantaj la grandiozecon de la nuda rokaro laŭ labirintaj kaj profundaj tranĉaĵoj, tra kiuj bruiĝante fluas kaj

BELLOS RINCONES DE ESPAÑA

Es la provincia de Cuenca muy rica en bellezas naturales; pero la dificultad de comunicaciones la mantienen en su prolongado aislamiento, que ha dado lugar a que sea calumniada, por lo que uno de sus hijos, con mucha razón y gran ingenio, dijo: «Cuenca: libro de sabios y escarnio de necios». A esas bellezas naturales se suman las artísticas, históricas y tradicionales. Hablemos de una de las páginas de ese admirable libro:

El Conde de Priego, D. Fernando Carrillo de Mendoza, que desempeñaba alto cargo en la Corte de Felipe II, con sus dos hijos, tomó parte en la famosa batalla naval de Lepanto, habiendo prometido, si él y sus dos hijos salían con bien de la empresa, fundar un convento, como acción de gracias a la protección divina. Lo mismo el Conde que sus hijos tuvieron la suerte de regresar sin daño alguno, y aquél cumplió su promesa, fundando el convento de San Miguel de las Victorias. Eligió para ello un pintoresco abrupto y retirado lugar próximo a Priego, que se llama Estrecho de Priego, en el que el río Escabas, haciendo honor a su nombre, en titánica lucha milenaria, ha conseguido abrir su cauce estrecho, profundo y tajado entre las montañas cubiertas de bosques de pinos o presentando la grandiosidad de la roca desnuda en cortaduras laberínticas y profundas, por las que rumorosamente corren y saltan las pu-

defalas la puran akvon de *l'Escabas*. En la malnova monaĥejo, sur la muroj, ornamante ĉi tiujn, oni skribis multenombrajn versaĵojn, kiuj estas interesaj belaj, kortuŝantaj, kaj multaj literature meritplenaj.

Ĉu oftaj rokdefaloj en la monaĥejon kaj la ruiniĝanta stato de la konstruaĵo, eble serĉi plej grandan oportunecon por la vivo, kiel okazis en aliaj lokoj kaj monaĥejoj, decidis la monaĥojn por starigi novan monaĥejon en najbara loko, kaj al la nova translokigis la plej grandan parton el la versaĵaro aŭ mura antologio.

Jen sekve tri el la versaĵoj:

Viajn kulpojn ni jam konos;
vi neniel ilin kaŝu;
al konfeso, nu, vi paŝu
aŭ publike ili sonos,
ĉar vi nepre ilin donos
en la juĝ' universala
por eterna pun'fatale:
nu; konfeso estas celo
por aliri al ĉielo;
ilin kaŝi, celo mala.

* * *

Vi konsciu, do, kristano,
ke ĉielo kaj infero,
bon'eterna, samsufero,
estas nun ĉe via mano.
Poste diru ne je vano,
kiam venu tre surprize
tre severe kaj precize
juĝ', ĉar ĝi neniam cedis:
«Mi ne pensis..., mi ne kredis!»...
Tiel diras mi avize.

* * *

Ĉu mi pie LIN adoras,
ploras;
antaŭ bildo de l'MARTIRO,
sopiro;

ras aguas del Escabas. En el antiguo convento, sobre los muros, adornando éstos, se escribieron numerosas poesías, interesantes, bellas, conmovedoras, y muchas de ellas de un gran mérito literario

Bien los frecuentes desprendimientos de la roca sobre el convento, y el ruinoso estado del edificio, quizá buscar una mayor comodidad para la vida, como en otros lugares y conventos ocurrió, decidieron a los frailes a construir un nuevo convento en lugar vecino, trasladando al mismo, en su mayor parte la colección de poesías o antología mural del viejo convento.

He aquí tres de esas poesías:

«Tus culpas se han de saber;
no las quieras encubrir;
o tú las has de decir,
o en público se han de ver.

Y si se ven ha de ser
en universal gobierno
para tu castigo eterno;
pues ¿no es mejor, con victoria,
decirlas para la gloria
que oírlas para el infierno?»

* * *

«Advierte y juzga cristiano,
que la gloria y el infierno,
tu bien y tu mal eterno,
están ahora en tu mano.

No digas después en vano,
cuando venga de improviso,
en punto estrecho y preciso,
de la justicia la vara:
¡Quién dijera, quién pensara!,
pues ya tienes el aviso.»

* * *

«Cuando tu imagen adoro,
lloro;
cuando tu retrato miro,
suspiro;

de l'doloro LIA, daŭro,
bedaŭro;
al mi estu sama laŭro
de mirinda LIA morto;
antaŭ LI, jen mia vorto:
ploro, sopir'kaj bedaŭro!

Tiel, do, la turisto povas ĝui la mirindan paĝon de tiu libro, tiun de la Intermonto de Priego, konfortigante sin per la rigardado de la Naturo kaj de la Arto, koncentrigante sin spirite en la esencon de la strofoj kiuj aperas sur la muroj de l'klaŭstro, de la ŝtuparo, de la manĝejo kaj supren la pordoj de la ĉeloj. Hodiaŭ la nova monaĥejo estas restadejo de multenombraj familioj dum la somero.

PRI INTERPUNKCIO POR LA SKRIBAĴOJ ANTAŬAJ KLARIGOJ

Ĉar la interpunkcio estas sama por ĉiuj lingvoj, ni elmontrós tion, kio koncernas la hispanan, kvazaŭ gvidilon por la Esperanta.

Paroli estas uzi parolojn (*vortojn*), kombinante ĉi tiujn, por transigi la penson al ceteraj similuloj. Oni povas esprimi la penson pere du formoj: *ideo* kaj *juĝo*. La unua esprimas koncepton aŭ reprezentataĵon, kiun oni faras al si mem, pri io konkreta aŭ abstrakta: *homo*, *boneco*; la dua esprimas la agon pri la ideojn, la jeson aŭ neon pri la ideoj, atribuas al ili kvalitojn; esprimas, ke io estas, ekzistas, staras aŭ kuŝas, moviĝas, transformiĝas, okazas, k. c. Oni reprezentas la ideojn per *paroloj* (*vortoj*), la juĝojn per *propozicioj*, kiuj estas aroj el paroloj (*vortoj*), kaj en ĉiu aro aŭ propozicio ĉiu parolo (*vorto*) siavice havas difinitan rolon, kaj inter la paroloj (*vortoj*) ekzistas ankaŭ preciza rilato, esprimante kompletan signifon, sendependan signifon. Ne estas ĉi tie la preciza loko por klasigi la propoziciojn, tamen ni diros, ke la *jesantan* oni nomas *tezo*, kaj ĉiujn ceterajn (neantan, demandantan, demandanta-neantan, kondiĉan, imperativan, k. c.) *aneŭtezo*; ke la propozicio, kiu per si mem sola, esprimas komplete, absolute kaj sendepende, la penson,

oni nomas *ĉefa*, *reganta* aŭ *sendependa*, kaj tiujn, kiuj sen la ĉefa restigas nekomplete la penson, *regataj*.

Ĉion, kio ĉe propozicio respondas al la ĉefa verbo, oni nomas *membro*, *elemento*. En la ekzemplo: *Esperanto donas kons-tante al la homoj facilan rimedon por praktiki ĉiajn interrila-tojn*, oni serĉos la elementojn laŭ la jeno: Kiu donas? *Esperan-to*. Kion ĝi donas? *Facilan rimedon*. Al kiu ĝi donas? *Al la homoj*. Kiam ĝi donas? *Konstante*. Por kio ĝi donas? *Por prak-tiki ĉiajn interrilatojn*.

La membroj aŭ elementoj povas esti *ideaj* kaj *juĝaj* aŭ *pro-poziciaj* (rememoru tion diritan antaŭe pri *ideo* kaj *juĝo*), *simplaj* kaj *malsimplaj*, *kompleksaj* kaj *malkompleksaj*.

Ideaj estas tiuj reprezentataj de nomoj aŭ de kiu ajn alia pa-rola (vorto); *propoziciaj*, tiuj reprezentataj de verbo kun kom-plemento, t. e., de propozicio. En la antaŭa ekzemplo, ĉiuj ele-mentoj estas ideaj escepte la lasta, kiu estas propozicia.

Simplaj estas tiuj, kiuj konsistas el unu sola ideo, kiel ĉe la jena ekzemplo: *oni faris la ŝipon el ŝtalo*; *malsimplaj*, tiuj, kiuj konsistas el du aŭ pli da du ideoj formantaj serion; ekzemple: *oni konstruis la ŝipon el ŝtalo, el fero kaj el ligno*.

La membroj aŭ elementoj estas kompleksaj kiam la ĉefa parto estas akompanata de parola (vorto) aŭ propozicio, kiu ĝin modifas, ĉu kompletante ĝian signifon, ĉu aldonante iun rimar-kindan cirkonstancon, ekzemple: *la forto de la praveco, de la rajto, de la justeco, devas esti la principo, kiu regu la homojn. De la rajto, de la justeco, estas modifantaĵoj* por la subjekto; *kiu regu la homojn estas modifantaĵo* por la komplemento, kaj la *modifantaĵoj* povas esti *determinantaj* kaj *klarigantaj*: se oni forigas la unuajn, oni falsigas la penson, tiel, en la jena ekzem-plo: *la viro, kiu estas honora, meritas la ĝeneralan estimon*, la parto de la ekzemplo inter la unua komo kaj la dua estas pro-pozicia modifantaĵo determinanta, ĉar forigante ĝin, la penso ne ĉiam estas certa: *la viro.meritas la ĝeneralan estimon*. La klarigantajn oni povas forigi, ĉar spite de tio la penso restas neŝanĝebla; ekzemple: *Esperanto, kiu entenas belegan internan ideon, estos la dua lingvo por ĉiuj*, se ni forigus la parton inter la unua komo kaj la dua, la penso restadas kompleta.

pendiente, mientras se llaman *regidas* o *subordinadas* aquellas que sin la *principal* dejarían la significación incompleta.

Todo lo que en una oración responde al verbo principal se llama *miembro*. Así, en el ejemplo, *el Esperanto da constantemente a los hombres el medio fácil para practicar toda clase de relaciones*, se buscarán los miembros del modo siguiente: ¿Quién da? *El Esperanto*. ¿Qué da? *El medio fácil*. ¿A quién da? *A los hombres*. ¿Cuándo da? *Constantemente*. ¿Para qué da? *Para practicar toda clase de relaciones*.

Los miembros pueden ser de *idea* y de *juicio* u *oracionales* (recuérdese lo dicho anteriormente sobre *idea* y *juicio*), *simples* y *compuestos*, *complejos* e *incomplejos*.

De *idea* son los representados por nombres o cualquier otra palabra, y *oracionales* los representados por un verbo y su complemento, es decir, por una oración. En el ejemplo dado todos los miembros son de *idea*, excepto el último, que es *oracional*.

Son *simples* si constan de una sola *idea*, como en el ejemplo siguiente: *Se hizo el buque de acero*; *compuestos*, si constan de dos o más *ideas* formando serie, por ejemplo: *Se hizo el buque de acero, hierro y madera*.

Son *complejos*, cuando la parte principal lleva alguna palabra u oración que la modifica, ya completando su significado, ya añadiendo alguna circunstancia apreciable; por ejemplo: La fuerza de la razón, del derecho, de la justicia, debe ser el principio que gobierne a los hombres. *Del derecho, de la razón, de la justicia* son *modificativos* del sujeto; *que gobierne a los hombres* es *modificativo* del complemento, y pueden ser *determinativos* y *explicativos*; los primeros falsean el pensamiento si se suprimen, así, en el ejemplo que sigue: *el hombre, que es honrado, merece la estimación general*; la parte del ejemplo comprendida entre la primera coma y la segunda es un *modificativo oracional determinativo*, porque, suprimido, resulta no ser siempre cierto el pensamiento: *el hombre es digno de la estimación general*. Los *explicativos* pueden eliminarse sin que el pensamiento sufra alteración; así, en el ejemplo: *el Esperanto, que posee una bellísima idea interna, será la segunda lengua para todos*, si suprimimos la parte comprendida entre la primera coma y la segunda, el pensamiento queda completo.

Oni dividas siavice kaj ĉefe la klarigantajn laŭ *anstataŭantaj*, *vokativaj* kaj *parentezaj*.

La parolon (vorton), parolojn (vortojn), kaj propozicion, kiujn oni metas post alia por esprimi same, kiel ĉi tiu, sed pli klare aŭ energie, oni alnomas *anstataŭanto*; ekz.: *Esperanto, helpa internacia lingvo, progresas ekster ordinare*.

Oni nomas *vokativoj* la parolon (vorton), parolojn (vortojn), kiuj precizigas la personon aŭ aĵon al kiu oni sin turnas, kiun oni vokas aŭ al kiu oni varmalparolas; ekz.: *Vi, lojalaj esperantistoj, ne konas la perfidon al la Fundamento. Esperantistoj, noblaj kaj entuziasmaj, restu fidelaj je Zamenhof. For de niaj vicoj, reformemuloj, perfiduloj, ĉar ni malŝatas vian kuneston!*

Kiam parolon (vorton) aŭ propozicion oni intermetas, rompante la unuecon de la penso, sed celante aldoni plej grandan klarecon energion, novecon aŭ spritecon, al tio, kion oni diras, oni nomas la intermetitaĵon *parentezo*; ekz.: *Nia entuziasmo (kiu estas tre granda) certigas la triumfon de nia esperanta idealo*.

Daŭrigota.

Los explicativos se dividen a su vez, principalmente, en *sustitutos, vocativos y paréntesis*.

La palabra, palabras u oración que se ponen a continuación de otra para expresar lo que ésta, pero con más claridad o energía, se llama *sustituto*: *El Esperanto, lengua auxiliar internacional, progresa extraordinariamente*.

Se llaman *vocativos* la palabra o palabras que precisan la persona o cosa a quien se habla, llama o apostrofa: *Vosotros, leales esperantistas, no conocéis la traición al fundamento. Esperantistas, nobles y entusiastas, seguid fieles a Zamenhof. Fuera de nuestras filas, reformistas, traidores, pues vuestra compañía nos es despreciable*

Cuando alguna palabra u oración se intercala, rompiendo así la unidad del pensamiento, pero con objeto de dar mayor claridad, energía, novedad o gracia a lo que se dice, se llama *paréntesis*: *Nuestro entusiasmo (que es muy grande) asegura el triunfo de nuestro ideal esperantista*.

(Continuará)

NEKROLOGIO

La samideanoj de Madrido ĵus perdis kompetentan entuziasman samideanon, S-ron Fructuoso Velayos; kruela progresanta paralizo forrabis lin el ni. Liaj simpatiaj gefiloj akceptu la doloresprimon plej koran de la ĉi tieaj, eĉ de ĉiuj, Esperantistoj.

ENLANDA KRONIKO

Madrid.—La Grupo «Antaŭen», en la sidejo de la grava kulturiga institucio «Fomento de las Artes», ekpropagandis Esperanton. Du fojojn ĉiumonate, dimanĉe, de la 11.^a ĝis la 13.^a okazas paroladoj kaj popolkantoj el diversaj nacioj. Dimanĉon, la 13.^{an}, S-ro Mangada parolis pri la temo «Esperanto en Ĉinujo kaj pri Ĉinujo per Esperanto», precipe disvolvigante pri la Konfuciaj Principoj bazo de la karaktero de la Ĉinoj kaj de la naciema movado, kiu ĵus plensukcesis.

En la popoldomo la kurso fervore progresas; du kursoj funkcias en la Ateneo; alia en la Asocio «Por Kulturo». Baldaŭ ekfunkcios alia en «Fomento de las Artes» kaj estas laboroj celantaj malfermi kurson por urbaj policianoj de la cirkulado ĉar la estro interesiĝis pri la afero, ankaŭ oni celas de la Ministerio de Publika Instruado malfermon de Kurso Oficiala por Geinstruistoj.

La Ligo de Hispanaj fervojoficistoj sukcesplene progresas sub gvidado de S-roj Rodríguez Escartín kaj Barrio, kiuj nelacigeble laboras por konvinki estrojn de la Fervoj-Kompanioj al Esperanto per nerefuteblaj pruvoj.

La Centra Komitato agadas fervore por ke la Kongreso de Oviedo estu sukcesplena kaj solvu en plena konkordo kaj ŝato ĉies la punktojn, kiujn ĝi devos solvi laŭ decidoj de la ĵus sukcesinta Kongreso de Sevilla, kaj por tio ĝi pretigas ĉion necesan, por ke la samideanaro dum la intertempo de nun al la Kongreso pristudadu la aferojn, interŝanĝadu opiniojn, kaj fine iru al la Kongreso preskaŭ jam kun la decido antaŭkonsentita, faciligante tiel la Kongreslaborojn; precipe oni devas atenti multe pri la projekto de S-ro. Anglada Prior. kiun premiis la Sevilla

Kongreso kaj kiu ekaperas sur ĉi tiu numero. Ankaŭ ĝi celis komplezi la samideanaron laŭ la decido de la Kongreso de Sevilla pri la Adresaro, sed bedaŭrinde manko de tempo baris la solvon por ĉi tiu jaro, sed certe, kun kontento ĉies, ĝi solvos la aferon por la proksima jaro. La Centra Komitato sin turnas al Ministro de Publika Instruado petante subvencion per gravaj argumentoj ĉar la Asocio faras al la Ministerio servojn tute senpage, por kio estas mono difinita en la budĝeto de la Ministerio.

Oviedo.—Entuziasme kaj arde jam oni laboras ĉi tie por la Kongreso, de ĝenerala vidpunkto jam estas aranĝita ĉio pri ekskursoj kaj aliaj festoj agrabligontaj la restadon en la kongresurbo. Bonege funkciadas kursoj diversaj ĉi tie kaj en Gijón, aŭkaŭ estas kursoj en Grado Trasona. k.-c.

Ferrol.—S-ro Olivan fariĝis ne'acigebla pioniro de la Esperanto movado ne nur ĉi tie, li interrilatigadas kun malnovaj kaj novaj samideanoj de Galicia, kaj ĉi tiu regiono dank'al lia laboro jam havas siajn regionajn komitatanojn en nia Asocio, kaj certe baldaŭ ekstarigos la Federacio de Galicia. Diversaj kursoj funkciadas.

Rimarko de la kronikisto.—Ĉiuj devas atenti, kiel agadas la Komitato de H. E. A., kiel ĝi interesiĝas pri la starigo de novaj Federacioj, kiam post sia laboro por renaski esperanto-movadon, ĝi konstatas. ke estas alveninta la ĝustatempa momento por organizi regione samideanojn. Post la Federacio de Asturias, tiu de Galicia, krom semado de Esperanto en León, Salamanca, kaj Zamora, kie vidiĝas nova Federacio, kaj tutan laboron faris H. E. A. de la Kongreso de Madrido en tiun de Sevilla. Ĉu estas sukceso? Ĉu nia organizo estas efika? Ĉu la metodo kaj la celo ne estas kontentigaj? Kiam estis en Hispanujo plej simpla kaj efika organizo? Antaŭen, karaj samideanoj, konfidon, konkordon, kunlaboradon nur ni bezonas!

Orense.—Jen ĉi tie entuziasma *Esperantista-Juneco*, kiu vigle alvenis al nia kampo por kunlaboradi al kiel eble plej baldaŭa triumfo de Esperanto. Ni atentu bone ke la lingvo estas tute neŭtrala, ke la laboro por akceli la progreson de la lingvo estas tute neŭtrala, ke ĝin devas entrepreni ĉiuj honoraj laborremaj personoj, dezirantaj la realigon de vera frateco inter la homoj spite de diferencoj religiaj, sociaj, politikaj kaj de ĉiuj

aliaj diferencoj. Dum ĝenerala kunveno, la 9.^{an} de ĉi tiu monato, unuanime oni voĉdonis la Honoran Prezidantecon de la Societo al S-ro Julio Mangada Rosenörn, al kiu ĝi sin turnis dirante ankaŭ: «La Direktanta Komitato esperas, ke vi akceptu la postenon, ĉar ĝi konsideras la akcepton tre altvalora por la prospereco de la ESPERANTISTA-JUNECO.»

Peñarroya-Pueblonuevo.—S-ro Juan Gallardo, pioniro de Esperanto ĉi tie, ekorganizas Esperantistan grupon laŭ decido de la Kongreso de Sevilla; li instruas la lingvon al multenombraj lernantoj kaj ĵus atingis de la urbestro ĉiumonatan monhelpon da 30-40 pesetoj por la instruado de la lingvo. Imitinda ekzemplo, kiu meritas la koran dankesprimon de la hispana samideanaro al la Urbestro de la urbo sin turnante al ĝi per poŝtkartoj.

Zaragoza.—Ĉi tie la movado iras antaŭen sur firma vojo. De ĉi tie oni elradias la propagandon al ĉiuj lokoj de Aragona Federacio, kaj F-inoj Maynar novaj entuziasmaj pionirinoj de nia idealo laboregas ĉiel.

Valencia.—S-ro Caplliure ĵus malfermis kurson en la Universitato; aliajn kursojn gvidas iuj kompetentaj samideanoj kaj la movado revigligas.

Cheste.—S-ro Máñez kaj la simpatiaj laboremaj gesamideanoj ne laciĝas, kaj ĉiel agas por ke Esperanto progresu pli kaj pli. Rimarkinde estas, ke li aranĝas por ĉiuj Kongresoj karavanon el multenombraj samurbanoj per kiuj S-ro Máñez spertigas ĉiujn pri utileco de Esperanto, tial li jam pristudas la aranĝon de la karavano al Oviedo, kaj por ke la sankta fajro de Esperanto ne estingiĝu, organizadas festojn, paroladojn, k. t. p.

Sevilla.—Ne la samideanoj ĉi tieaj endormiĝadas sur la laŭro, ili agadas fervore profitante la semon de la Kongreso kaj preparas agrablan surprizon al la tutmonda Esperantistaro per belega libro de la Kongreso, kiu baldaŭ aperos, elpruvante tiel, kion povas agemeco kaj sindonemo.

Bilbao.—Preparado por ekzamenoj per kursoj, kiuj disvolvigadas. Propagando konstanta kaj tial revigligo de Esperanto.

Baracaldo.—Kursoj kaj propagando efektivigas kun reguleco en tiu ĉi serioza laborista kampo.

Barcelona.—Komisiono el dekdu samideanoj pristudadas la reorganizon de la Esperantistaro regiona; kun sindonemo, en

konkordo la komisiono agadas kaj esperigas gravan sukceson. Dume la Grupoj Fajro, Nova Sento, k. t. p., ne laciĝas propagandi, kaj multenombraj kursoj estas gvidataj de kompetentaj samideanoj.

La ĵurnalaro en Badajoz, Sevilla, Oviedo, Zaragoza, Barcelona, Bilbao, k. c., aperigas artikolojn kaj novaĵojn pri Esperanto.

DEL EXTRANJERO

M. Fred Niblo es uno de los directores de la Metro-Golwyn-Mayer Studio, que filmó «Ben Hur», una de las casas más importantes para la edición de películas en Los Angeles, y, a requerimiento del presidente del Club Esperantista de la misma ciudad, M. Joseph R. Scherer, sobre la aplicación del Esperanto a la película hablada, se expresó así: «Ha muchos años leí y oí algo sobre Esperanto cuando trabajaba en Europa; pero como estaba muy ocupado y no sentí su necesidad, no presté atención al problema de la lengua auxiliar internacional. Mas ahora ya es otra cosa, porque las películas habladas son muy estimadas en todo el mundo, y, por tanto, presentan un nuevo problema, que es el de nuestra existencia y de nuestro éxito en Europa. El inglés no agrada en la Europa continental. Una lengua universal es imprescindiblemente necesaria para nuestras nuevas películas. Y aun con relación a Inglaterra, nuestro inglés tampoco agrada al público de la Gran Bretaña. De otra parte, los ingleses tienen una porción de dialectos que nosotros no entendemos, y el inglés de las películas habladas inglesas no satisface a la mayoría del público de los Estados Unidos. Sin embargo, no queremos perder la clientela de Europa y de otros países.

Las futuras películas habladas de Italia, Francia, etc., tendrán también el campo limitado a sus respectivos países, en general, y si quieren extenderlo, tendrán que usar la sencilla, lógica, simple y neutral lengua Esperanto.»

El triunfo del nacionalismo en China, con la incorporación de Mandchuria a la Unidad, viene a favorecer el resurgimiento poderoso del Esperanto: las sociedades esperantistas de Nankin, Shanghai y Mukden serán, a buen seguro, la base del gran movimiento esperantista en la gran República China.

Desde hace tiempo el Esperanto avanza de un modo sorprendente en el Japón, realizándose a pasos agigantados lo que el conde Hayashi, ex ministro de Negocios Extranjeros del Japón, dijo al emitir su opinión sobre el Esperanto: «Este es el Evangelio de una gran mayoría japonesa, pues es la solución a la Babel que cruelmente pesa sobre el pueblo japonés en relación con todos los pueblos civilizados». Así, en las Facultades de Medicina, la terminología alemana ha cedido el puesto a la esperanta, y en los círculos universitarios y demás centros docentes se declaran en favor del Esperanto los hombres de ciencia, profesores, maestros y alumnos; el Observatorio Meteorológico de Tateno publica el resumen de sus investigaciones en Esperanto; muchos hombres de ciencia sus trabajos los divulgan por medio de nuestra lengua de Zamenhof; la radio, en Tokio y otras urbes, emite cursos de Esperanto; la literatura indígena empieza a manifestarse en fieles traducciones esperantas; conferencias y cursos de esperanto se desarrollan en universidades, escuelas y otros centros docentes; Exposiciones de Esperanto se suceden en unos y otros lugares. Consecuencia de las emisiones por radio fué la venta de 15.000 gramáticas en pocos días.

En la República de los Soviets el Esperanto hace grandes progresos, pues el Gobierno lo apoya. De Saratov ha sido trasladada a Moskva una biblioteca compuesta por DIEZ MIL VOLÚMENES, la más completa de cuantas existen, y las emisiones en Esperanto de la estación Moskva-Komintern comprueban ese apoyo; esta estación radia en Esperanto todos los domingos de nueve de la noche en adelante, terminando con las campanadas del reloj del Kremlin. Esta estación, el día 21 de enero, aniversario de la muerte de Lenin, emitió en Esperanto cantos y declamaciones.

El Grupo Esperantista de París colocó el 23 de noviembre pasado la primera piedra de la Casa del Esperanto, haciéndolo con modesto ceremonial íntimo, en consonancia con el ideal que representa, al que asistieron los primeros suscriptores de las cuotas llamadas «ladrillos». El 27 del mismo mes, el Consejo de Administración de la obra nombraba una Comisión que

preside M. Ernest Archdeacon, siendo sus vicepresidente, tesorero y secretario, respectivamente, los Sres. M. Georges Warrier, M. Dény y M. C. Rousseau. En la Comisión y en todos los grupos esperantistas franceses, el entusiasmo por la «Casa del Esperanto» es extraordinario, augurando un feliz éxito a la iniciativa; aquélla ha preparado un manifiesto al esperantismo francés para que decididamente apoye la gran obra.

Entendemos que nuestros samideanos de Francia deben ser apoyados por todos los que se consideren verdaderos esperantistas, y por esto damos la dirección del Secretario: 3, boulevard Pasteur, París XVe.

He aquí lo que el venerable maestro Cart dice al redactor de *La Movado*, y que para los españoles representa un honor:

«Querido redactor-jefe: Me pidió algunas palabras sobre mi viaje a España y Congreso de Sevilla. Seguramente los trataré ampliamente en febrero, en una de nuestras reuniones de la Sorbona, pero ya hoy, con mucho gusto, quiero hacer presente por *La Movado* la gran alegría y entusiasmo que aportaron al Presidente de la Academia su permanencia en Madrid, Córdoba y Sevilla, entre nuestros afables y desinteresados *samideanos* españoles: verdadera *Esperantujo* en el más rico y bellísimo cuadro español. Allí volví a encontrar el entusiasmo, la fe en el porvenir que caracterizaron los primeros años de nuestro movimiento en pro del Esperanto. En todas partes, en derredor de mí—porque esperantistas son en realidad los congresistas, ciudadanos o aldeanos—, se piensa en Esperanto y solamente se habla Esperanto: español con español, el padre con el hijo o las hijas. Por doquier: en los autobuses que nos conducen a las maravillosas grutas de Aracena o a la antigua romana, mora y española ciudad de Carmona; en el hotel, durante el desayuno, la comida y la cena; en todas las sesiones del Congreso y en las reuniones se oye una sola lengua: Esperanto. No porque asisten extranjeros: solamente cuatro o cinco son éstos, y entre ellos nuestro querido y gran amigo usoniano Sr. Christensen, sino porque en Esperantujo nos encontrábamos todos. De hecho, como ya se hizo notar en el Congreso de Barcelona, nuestros amigos de allende el Pirineo usan con notable facilidad, elegancia, y de un modo agradable a todos los oídos, nuestra lengua de Zamenhof.

ASTURIAS (Grado)
Palaco de la Markizo de Vega de Anzo

Me considero feliz, caro redactor-jefe, porque vuestra súplica me da ocasión para expresar aquí el agradecimiento que adeudo a los esperantistas hispanos por los bellos días y horas que he vivido en su seria y alegre, viva y completamente esperanzada sociedad.

Ejemplo digno de ser imitado en todos nuestros Congresos nacionales de Esperanto. Nancy, en donde nos reuniremos en la primavera los esperantistas franceses, nos dé iguales motivos de alegría. Eso depende de todos nosotros. ¡Queramos!... ¡Querremos!»

Motivo para conocer cómo nuestra lengua progresa en un país, es el interés que por él sienten y cómo opinan acerca de él los hombres representativos de alguna autoridad en los círculos científicos, industriales, comerciales, etc.; por eso es bueno conocer las siguientes opiniones:

«Es indiscutible que un lenguaje auxiliar internacional que en el pasado ha sido simplemente útil, ha llegado a ser en nuestros días absolutamente necesario; y acerca de él está demostrado por la experiencia y la práctica que el Esperanto debe ser esa lengua.—*Edouard BELIN.*» (Sabio inventor de la Teleautografía y del Belinógrafo.)

«No podrá ser negada la utilidad del Esperanto para difundir por el Extranjero las ideas francesas, y con éstas los ricos productos de nuestro suelo, de nuestro comercio y de nuestra industria.—*Gaston GERARD.*» (Diputado y alcalde de Dijon.)

«Vosotros cultiváis y propagáis el Esperanto. Se me ha dicho que esta lengua nueva, artificial, pero hábilmente creada, puede ayudar a la aproximación de los pueblos y a la par a la difusión de las ideas cristianas.

«Como consecuencia de ese doble efecto bienhechor, deseo a vuestra Revista Jubilaria que alcance un gran número de lectores, quienes sin ella quizá no hubiesen podido ser tocados por las ideas sociales y religiosas inspiradas en el Evangelio.» (De una carta de S. E. el Cardenal Dubois, Arzobispo de París, a la revista esperantista *Espero Katolika*.)

«Cuando, partiendo de París, al día siguiente se encuentra uno en Rusia o en Persia, cuando se llega a Pekín en siete días, salta a la vista que para hacerse comprender de los habitantes

de los países cruzados sería preciso hablar diez lenguas, quince lenguas, ¿qué digo yo? ¡Todas las lenguas...!

«Esto es imposible; ¿pero no existe ya una lengua universal que puede comprender lo mismo un anglo-sajón que un italiano, que un persa o un ruso? ¿No es evidente que esta lengua universal rendiría los mayores servicios al aviador de grandes recorridos, obligado a hacerse entender por medio de gestos, o a chapurrear tan bien como mal, y más aún mal que bien, una lengua que incompletamente posee?»

«Más allá se irá, más se aumentará el radio de acción de los aparatos, y tanto más aumentarán los obstáculos de los equipos para hacerse comprender.

«Aviadores, hermanos míos, acojamos con todas nuestras fuerzas—y un interés egoísta a ello nos arrastra—el desenvolvimiento del Esperanto. Con una sola lengua podremos ser entendidos por todos, aun dando la vuelta al mundo.—Comandante *RIGNOT*.» (Compañero de *Costes* en el «récord» de mayor distancia en avión.)

«He querido por mí mismo darme cuenta de la facilidad en comprender la lengua, y he podido, después de una hora de trabajo, descifrar textos en Esperanto casi sin auxilio del vocabulario. Por tanto, no dudo ya que en dos o tres meses—plazo ordinariamente concedido—un individuo de instrucción media puede llegar a hablar y escribir correctamente el Esperanto.

«¿Quién no querrá en adelante, a costa de un pequeño esfuerzo, adquirir un instrumento tan precioso como la lengua internacional? Al sabio le permite estar al corriente de las exploraciones científicas que se efectúan fuera de su país; al comerciante le facilita extender indefinidamente el campo de sus negocios; al turista da la seguridad de poderse dirigir por sí mismo, sin verse obligado—cual niño lejos de su patria—a hacerse conducir de la mano por un guía.» *Doctor TOULOUSE*.

«No estamos ya en los tiempos en que cuanto concierne a los deportes evoluciona en los límites del estrecho dominio trazado, gracias a continuados esfuerzos, por una minoría formada por quienes los practican. Las ideas deportivas desbórdanse hoy día en las más diversas ramas de la actividad humana, de tal suerte, que se han hecho universales. Concebid, pues,

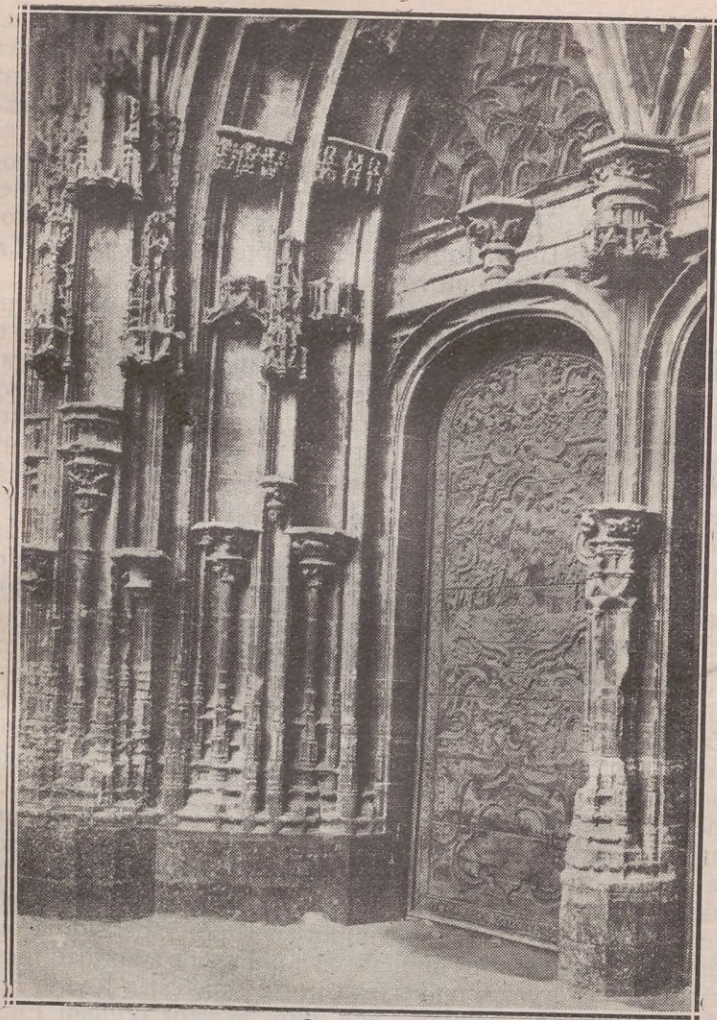
la importancia colosal que entraña la adopción de una lengua universal (el Esperanto) para las relaciones entre las diferentes naciones, y más especialmente para esta forma tan moderna de penetración pacífica que se llama Turismo.» — *Víctor BREYER*. (Director de *L'Echo des Sports*.)

«El Esperanto aproximará los corazones de los hombres por alejados que estén unos de otros sobre la redondez de la tierra, como los carriles han acortado las distancias entre los países antes aislados dentro de sus fronteras.» — *Conde de LA VALETTE*. (Del Automóvil-Club francés.)

«La Aviación contribuirá al acuerdo universal, y el día en que todo el mundo comprenda y hable el Esperanto, en que todo el mundo vuele, estaremos próximos al reinado de la paz general.

»Es un hecho que en los concursos internacionales las nacionalidades pierden su importancia. Se comulga en la fe aeronáutica; se comprende... aun cuando no se hable la misma lengua, pero con mayor razón si el Esperanto permite cambiar más fácilmente sus sentimientos.» — (Del periódico *Les Ailes*.)

La Unión Paneuropea, que persigue la constitución de los Estados Unidos de Europa sobre la base de una liga de Estados y unidad aduanera, cuya oficina central está en Viena, I. Hofburg, acaba de publicar el folleto «¿Qué quiere la Unión Paneuropea?» en Esperanto, pues, ha aceptado esta lengua como vehículo para la difusión del objetivo que persigue, dando con ello prueba evidente de la utilidad que ve en la lengua de Zamenhof, todo lo cual acrece la importancia de nuestra lengua auxiliar internacional, ya que este movimiento, representado por la Unión, y cuyo objetivo profetizara Ernesto Renan, diciendo: «las naciones tuvieron su origen y tendrán su fin; una unión de los pueblos europeos las sustituirá», como profetizara también la guerra universal que acabamos de presenciar y cuyas terribles consecuencias vivimos; ya que este movimiento, repito, reviste extraordinaria importancia por haber sido acogido favorablemente por numerosos hombres de autoridad indiscutible en la opinión universal, entre los que están Joseph Barthelemy, Georg Bernhard, Leon Blum, Senator William, Emile Borel, Joseph Caillaux, Lord Robert Cecil, Edouard Herriot, Zaul Emil Janson, Franz Dinghofer, Bruno Kafka, Siegfried v. Kardoff, Erich Koch-Weger, Wilhem Külz, Thomas G. Masa-

Katedralo. Ĉefa pordo.
Oviedo Kongresurbo de nia VIII.^a

ryk, Andreas Michalakopulos, Anatole de Monzie, Francesco Nitti, Paul Painlevé, Paul Boncour, Primo de Rivera, Carlo Sforza, Walter Simons, Alexander Skrzynski, Albert Thomas Stanislaw Thugutt, Emile Vandervelde, etc., etc.

* * *

En Inglaterra «World Radio», el órgano de la Compañía Inglesa de Radio. la más importante de esta clase de revistas, va a publicar una sección esperantista, empezando por un curso de Esperanto, pues entiende que la radio, para que constituya una verdadera realidad, tiene que utilizar nuestra lengua de Zamenhof. Entendiéndolo igualmente otras revistas análogas de otros países ya acogieron en sus páginas el Esperanto, y, poco a poco, lo van haciendo otras, y entre ellas varias alemanas, las «Der Deutsche Rundfunk» y «Funk». Y si así proceden las revistas, van delante las estaciones emisoras, pues éstas, en treinta y tres países, radiaron en Esperanto bien cursos, cantos, discursos o unos y otros. Es digno de tenerse en cuenta que Unión Radio, de Madrid, es quizá la emisora que más ha hecho por y en pro del Esperanto.

Aparte de cuanto queda expuesto, que es lo que más evidencia la marcha ascendente del Esperanto, ensanchando cada vez más su campo de acción, conquistando voluntades individuales y colectivas de transcendencia extraordinaria por la autoridad de unas y otras, que es lo que más puede influir en el ánimo de nuestros samideanos españoles y de los que, no siéndolo aún, simpatizan, o apenas se preocupan de lo que es la lengua de Zamenhof, en aquéllos para sentirse satisfechos y continuar su labor de apostolado; en éstos, para definitivamente ingresar en nuestras filas, y en los últimos para despertar su interés ante la evidencia de las pruebas; los esperantistas militantes en todos los pueblos constantemente guían cursos, organizan acos de propaganda, fiestas, fundan nuevos grupos, nuevas entidades, y por doquier el pueblo esperantista con ardor se agita y crece más y más, movido por el santo ideal de aproximación fraternal de los hombres.

HISPANA ESPERANTO-ASOCIO gravege progresas kaj plenumas la rolon por la disvastigo de Esperanto en la tuta lando; tial estas devo de Esperantisto aliĝi al ĝi kaj varbi por ĝi novajn adeptojn. La kotizo estas DU pesetoj (unua kotizo 2,50 pro la membrokartoj). Sendu la kotizon al la sekretario, S-ro Mariano Mojado, strato Abascal, 13, Madrid. Se vi sendus samtempe TRI pliajn pesetojn por subteni la propagandon per ĉi tiu gazeto vi ricevos akurate kaj ĉiumonate ĝin kaj donace DU NO VELOJN de Cervantes, «DU JUNAJ FRAŬLINOJ'N» kaj «KORNELIINON». LA NOVAJ HELPANTOJ ankaŭ ricevos senpage la n-rojn de la gazeto aperintajn dum la ĵus pasinta jaro, la novelon «Ferdinando VI^a kaj Farinelli», kaj la unuan kajeron de l'Kihoto; kaj certe ĉiuj konscios ke H. E. A. celas ĉiel kontentigi kiel eble plej bone kaj tute malavare la samideanojn.

Eksterlandanoj, sendintaj KVIN sv. fr., ricevos la gazeton, sen donacoj, ĉar la poŝtelspezo estas tre alta; tamen, se oni sendus SES sv. fr., sendinto ricevus la kolekton 1928. Oni akceptas RESPONDKUPONOJN de U. E. A.

Ĉiu sendu la monon poŝtgire al S-ro Mojado okaj enlandanoj. povas pagi per poŝtmarkoj en rekomendita letero.

INTERŜANGO nur po du specimenoj.

Gazeton, presaĵojn, materialon, k. c., sendu al la Redakcio.